

Onsdagen den 29 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. H. W. Bredberg aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ytterligare förlängning af hästvakanskontrakten med rusthållarne vid de afsutna rusthållsregementena och korpserna;

2:o) angående afsöndring af jord från ryttmästarebostället vid Skånska dragonregementet Östra Sallerup, för utvidgning Östra Sallerups församlings i Malmöhus län kyrkogård;

3:o) angående upphörande af vederbörandes skyldighet att iståndsätta och för framtiden underhålla den med statsbidrag anlagda så kallade Beyershamn på Öland;

4:o) angående tillstånd för Wesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag att få fortfarande bibehålla bolaget beviljad statslån för uttappning af sjön Wesan inom Listers härad af Blekinge län och samma lån, jemlikt stadgad amorteringsplan, återgälda, utan förbindelse för bolaget att fullborda berörda företag;

5:o) om anvisande af anslag till Sveriges deltagande uti innevarande års verldsutställning i Wien;

6:o) angående beviljande af anslag för åstadkommande af ny farled från Uddevalla stads hamn ut till Kattegat genom Björnsund och Malösund; och

7:o) i fråga om bestridandet af kostnaden för åtskilliga enskilda jernvägars anslutning till statsbanor och i sammanhang dermed erforderlig utvidgning af vissa stationer m. m.

Herr Talmannen mottog dessa nådiga propositioner, med förklarande att Kammarkens skulle åt desamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Då till föredragning nu anmäldes Herr *Aug. Börjessons* under sedan sammanträdet bordlagda motion, N:o 33, om rätt för rust- och rothållare

hållare att, mot erläggande af värfningspenningar, varda befriade från rekryteringsskyldigheten samt om beviljande af ett förslagsanslag för detta ändamål, begärde

Herr Sven Nilsson i Österslöv ordet och yttrade: För min del hvarken kan eller vill jag förorda den ifrågavarande motionen. Den innehåller visserligen ett förslag om befrielse för rust- och rotheållarne från rekryteringsskyldigheten; men denna skyldighet är på samma gång en rättighet, som de icke böra obetänksamt afsäga sig. Så länge det nuvarande förhållandet fortfar, kommer soldaten alltid att stå i ett i viss mån beroende förhållande till rotheållaren, han befinner sig i ungefär samma ställning till denne, som rotheållaren till staten, eller tjenaren till husbonden. Försvinner deremot rekryteringsskyldigheten, måste roten nöja sig med hvem som helst som vederbörande behaga presentera; ingen säkerhet finnes då för att icke få på halsen en person, hvarmed roten för intet pris kan vara belåten.

Herr A. Börjesson: Skulle min motion vara af beskaffenhet att i något afsende verka menligt på en lycklig lösning af den stora och viktiga fråga, som utgör föremålet för densamma, så anhåller jag att få taga den tillbaka.

På hemställan af Herr Talmannen medgaf Kammaren, att motionen enligt Herr Börjessons begäran finge af honom återtagas.

Vidare skedde föredragning af följande bordlagda motioner, som till vederbörande Utskott hänvisades, nemligen:

Herr *Billströms* motion, N:o 34, till Lag-Utskottet;

Herr *C. A. Larssons* motion, N:o 35, till Stats-Utskottet.

Då Herr *Wigardts* motion, N:o 36, nu föredrogs, anfördes af

Herr Huss: Jag anhåller att få foga några upplysningar till den af Herr Wigardt nu väckta motionen, hvilken, i det skick den blifvit framställd, svårigen kan som sig bör behandlas af Stats-Utskottet, såsom innehållande endast några allmänna reflexioner om otillräckligheten af våra nuvarande inrättningar för vansinniges vård, men ej något egentligt förslag till afhjelpande af bristen. Jag ber derföre att till Utskottets be hjertande få meddela några faktiska uppgifter om frågans ställning för närvarande och om de åtgärder som under senaste decenniet blifvit vidtagna för utvecklingen af denna del af den allmänna helsovården.

Motionärens klagan öfver otillräckligheten af våra nuvarande hospitalsinrättningar är, enligt min öfvertygelse, fullkomligt berättigad, såväl hvad beträffar riket i dess helhet, som särskildt det län, hvars representanter han tillhör. Orsaken till detta förhållande torde ej vara svår att finna. Antalet sinnessjuke har nemligen under det senare decenniet ökat i större porportion än folkmängden i dess helhet, och det är denna omständighet j mte några andra, hvilka straxt skola anföras, som orsakat den är efter år mera känbara bristen på tillräckligt antal platser vid våra

sjukhusanstalter för vården af dessa olyckliga medmenniskor. Enligt den år 1860 anställda folkräkningen funnos inom riket omkring 7,500 sinnessjuka (jag begagnar vid denna siffra och alla följande endast runda tal), eller en sådan på något öfver 500 innevånare; vid folkräkningen 1870 deremot öfver 9,000 eller en på hvar 450—460:de. Ännu enklare framställt, 1860 funnos blott 20 sinnessjuka på hvarje tio tusental, men 1870, 22. Tillväxten kan visserligen synas obetydlig, men den inverkar dock särdeles mycket på sjukvården. Klagan äfver tillväxten i de sinnessjukes antal och otillräckligheten af anstalterna för deras vård står ej ensam för vårt land, den förnimmes från nästan alla civiliserade länder i Europa; antalet sinnessjuka har på sednare åren nästan öfverallt tilltagit och hospitalen måste till följd deraf utvidgas. Orsakerna härtill skulle det vara för långt att här utveckla, och de höra ej heller till ämnet, och jag förbigår dem därför; men sjelfva faktum är gifvet. Återstår då den frågan till besvarande: hvad har Öfverstyrelsen öfver rikets hospitalsväsen gjort för att afhjelpa missförhållandet? Under de sista tio åren hafva omkring 400 nya platser för sinnessjuka inrättats, eller ungefär 40 om året, och utgifterna för dessa nya platser underhåll under samma tid i medeltal uppgått till ett belopp af 12—15,000 R:dr årligen. Styrelsen har gjort allt hvad i dess förmåga stått för behofvets afhjelpande, så långt för handen varande tillgångar medgifvit, och riksdagarna såväl under den gamla ständsrepresentationen som under de sex sista åren hafva välvilligt gifvit anslag till hospitalsväsendets utveckling, såväl för uppförande af nya hospital som för utvidgning af de förutvarande. Förbättringar hafva ock under denna tid skett i större eller mindre omfång vid *alla* våra hospital; flera nya platser hafva, såsom nämnts, inrättats vid de gamla hospitalen för att, i den mån tillgångarna medgifvit, fylla det påträngande behofvet, så långt det med hänsyn till de sanitära förhållandenas kraf inom inrättningarna varit möjligt; nya hospital hafva uppförts, såsom t. ex. det under loppet af sistlidna år fullbordade hospitalet i Göteborg. Antalet platser på samtliga hospitalen uppgår nu till ungefär 1,450 eller, efter den nyss anförda siffran 9,000 sinnessjuka, till *en* plats för hvar sjetta eller sjunde sinnessjuk inom riket; ett förhållande som, då man ihågkommer att i de flesta länder en plats kommer på hvar fjerde eller tredje, i ett land till och med en på hvarannan sinnessjuk, är ganska ogynnsamt. Vi stå i detta afseende efter andra civiliserade nationer, hvadan behofvet af en förbättring är obestridligt. Anledningarna till missförhållandet äro dels den redan anförda, att antalet sinnessjuka vuxit i större proportion än folkmängden, dels att, då hospitalen efter utfärdandet af 1858 års stadga blifvit mer och mer förbättrade, allmänhetens förtroende till dem ock mer och mer tilltagit, i följd hvaraf de numera äro vida oftare anlitade än de varit före nämnda tid; ansökningar om emottagande af patienter inkomma nu i ojemförligt större antal än förr från såväl de sjukes anhörige och målsmän som från kommuner, hvilka de tillhöra. En bland hufvudorsakerna — jag nämner den dock endast i förbigående, alldenstund dess närmaste utredning tillhör vetenskapen — är ock, att sinnessjukdomarnes former under sednaste decenniet hos oss såväl som i det öfriga Europa antagit en något olika prägel mot förut — orsakerna vet man ej, men sjelfva faktum är säkert; — sjukdomsyttningarna synas nemligen

hafva blifvit våldsammare, de sjuke således svårhandterligare och vådligare för den allmänna säkerheten; en omständighet som naturligtvis förmått såväl deras anhörige som vederbörande kommuner att oftare än förr skicka dem till hospitalen, der de kunna få bättre vård än i hemorten och hindras från att begå våldsamheter, hvilka göra dem för allmänna sammanlefnaden både farliga och vådliga.

Jag sade nyss, att medeltalet sinnessjuke inom riket var *en* på hvar 450—460:de innevånare. Sådan är proportionen, hvad angår folkmängden i dess helhet, men inom de särskilda länen gestaltar sig förhållandet helt olika. I Jemtland t. ex. finnes en sinnessjuk på 320 invånare, i Wermland och Jönköpings län 1 på 370; åtskilliga län deremot hafva 1 på 500—600. Detta förhållande gör, att vissa landsorter klaga mera än andra öfver sjukvårdsanstalternas otillräcklighet.

Jemför man antalet af de på hospitalen vårdade med antalet sjuke i hvarje län, så blir missförhållandet ännu större. Inom vissa län, t. ex. Jönköpings, Jemtlands och Wermlands, endast *en* vårdad på hvar femtonde eller sextonde; inom andra, såsom Upsala och Wexiö, en på hvar tredje eller fjerde; ett faktum som har sin hufvudsakligaste förklaringsgrund i de större eller mindre afstånden från de sjukas hem till närmaste hospital. Att en förändring i detta hänseende till förmån för de nu vanlottade delarne af landet är i högsta grad behöflig, derom vittna bland annat de af landstingen i flera län, Östersunds, Hernösands, Umeå, Falu och Malmö, till Kongl. Maj:t tid efter annan ingifna petitioner om denna sjukvårds utvidgande. Nämnas må ock det märkliga faktum, att å det nya hospitalet i Göteborg med 150 sängar, som öppnades den 1 November sistlidet år, 130 platser — deruti inberäknade de 60 som öfverflyttades från det gamla hospitalet till det nya — redan nu, således efter ej fullt tre månaders förlopp, blifvit upptagna, ett förhållande som visar huru behöfligt detta hospital var.

Jag vill ej längre uppehålla tiden; jag hoppas att hvad jag sagt skall vara tillräckligt för att öfvertyga Herrar ledamöter i Stats-Utskottet, att något måste göras i ifrågavarande hänseende. Utskottet kan visserligen icke hvarken med stöd af motionärens framställning eller på grund af mina kortfattade upplysningar afgifva något förslag till behofvets fyllande, men jag hemställer till Utskottet att taga i betraktande, huruvida icke Riksdagen borde ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan om utredning af frågan, på sätt Kongl. Maj:t pröfvar lämpligast, och framläggande derefter af en fullständig plan för beredande af utvidgade tillfällen till vård för sinnessjuke inom riket. Detta är, i min tanke, det bästa sättet att komma till målet. Frågan är i många afseenden af den aldraförsta största vikt. Det är ur mensklighetens och civilisationens synpunkt nödvändigt, att de sinnessjuke, som nu ofta måste vänta ganska länge, veckor, månader ja till och med helt år, för att komma i åtnjutande af en fullt lämplig vård, så fort som möjligt från sjukdomens första uppträdande erhålla en sådan. Ty ju längre dröjsmålet är, desto svårare, desto omöjligare blir patientens botande, desto besvärligare och dyrare för anhörige eller kommunen skötseln i hemmet. Af yttersta vikt är det ock uti socialt hänseende, att samhället så snart ske kan betryggas mot de vådor, hvilka illa bevakade sinnessjuke så ofta utsätta det för.

Anslaget till hospitalsväsendet utgör för detta år 120,000 R:dr, 1872 var det 130,000 R:dr. Det nedsattes af sistlidne Riksdag på Kongl. Maj:ts nådiga proposition med 10,000 R:dr. Öfverstyrelsen öfver hospitalen har emellertid hos Kongl. Maj:t hemställt om anslagets ökande för nästkommande år till det förutvarande beloppet. Ur mensklighetens och civilisationens synpunkt, i ekonomiskt och socialt hänseende torde ingen kunna förneka, att denna anslagssumma är behöflig och noga öfverensstämmande med det allmännas fördel.

Jag anhåller att hvad jag nu yttrat måtte af Stats-Utskottet vid frågans behandling tagas i benäget betraktande.

Vidare yttrades ej. Motionen hänvisades till Stats-Utskottet, dit nu afgifna yttrande skulle medfölja.

Herr *Wigardts* motion, N:o 37, hänvisades till Lag-Utskottet;

Herr *Bolins* motion, N:o 38, till Stats-Utskottet;

Herr *A. Johanssons* motion, N:o 39, till Stats-Utskottet;

Herr *Anders Anderssons* motion, N:o 40, till Stats-Utskottet;

Herr *Anderssons* motion, N:o 41, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *Englanders* motion, N:o 42, till Stats-Utskottet;

Herr *Englanders* motion, N:o 43, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *Nils Nilssons* motion, N:o 44, till Lag-Utskottet;

Herr *Nils Petterssons* motion, N:o 45, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *Carl Magnis* motion, N:o 46, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *Ivar Månssons* motion, N:o 47, — i hvilken motion Herr Pehr Nilsson från Christianstads län förklarade sig instämma — till Lag-Utskottet;

Herr *Ivar Månssons* motion, N:o 48, till Tillfälligt Utskott;

Herr *O. Ahlströms* motion, N:o 49, till Lag-Utskottet;

Herr Grefve *Eric Sparres* motion, N:o 50, till Stats-Utskottet;

Herr *Jöns Pehrssons* motion, N:o 51, till Stats-Utskottet;

Herr *A. Bäckströms* motion, N:o 52, till Tillfälligt Utskott;

Herr *Hübinettes* motion, N:o 53, till Stats-Utskottet;

Herr *Hübinettes* motion, N:o 54, och

Herr *O. B. Olssons* motion, N:o 55, till Lag-Utskottet; samt

Herr *A. P. Danielssons* motion, N:o 56, till Stats-Utskottet.

§ 4.

Följande nya motioner afgåfvos af:

Herr *Pehr Nilsson* från Christianstads län, N:o 57, angående förändrad sätt för folkskoleinspektörers tillsättande m. m.;

Herr *Erik Olsson*:

N:o 58, om förändring i gällande stadganden rörande klockare-, organist- och skollärarebefattningars tillsättande; och

N:o 59, om anslag af allmänna medel för beredande af kostnadsfri grustäkt till allmänna vägars istandsättande;

Herr *Johannes Andersson*, N:o 60, om förändrade grunder för allmänna vägars byggande och underhåll;

Herr *C. J. Kjellman*:

N:o 61, om underdånig skrifvelse, angående sättet för posttjenstemäns tillsättande; och

N:o 62, om skyldighet för emigranter att erlagga en särskild utflyttningsafgift;

Herr *Hjelm*, N:o 63, om ändring i 11 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet;

Herr *Jöns Andersson*:

N:o 64, om ändring i lagens stadganden, angående allmänna vägars underhåll; och

N:o 65, om ändring i hvad nu gällande förordning om expeditiöns lösen stadgar, rörande lösen för domstols bevis angående bouppteckningsinregistrering m. m.;

Herr *Anders Andersson* från Westernorrlands län, N:o 66, angående förändrade grunder för väghållningsbesvärets utgörande;

Herr *Nils Nilsson* i Espinge, N:o 67, derom att inkomst af ledigt pastorat under vissa förhållanden måtte tillfalla pastoratets skolväsende;

Herr *Öhlin*:

N:o 68, angående berättigande för krono- och stadsbetjente att för brottslingars efterspanande och gripande kostnadsfritt begagna statens telegrafinrättningar; och

N:o 69, om ändring i 6 § 4 mom. af Kongl. stadgan angående fjerdingmän den 1 Juni 1850;

Herr *A. P. Andersson*, N:o 70, angående vissa ändringar i Kongl. förordningen om bränvinstillverkning, åsyftande lättnader i bedrifvandet af denna handtering;

Herr *Assarsson*, N:o 71, om skjutsningsbesvärets ordnande;

Herr *Nils Hansson*, N:o 72, med förslag till vissa ändringar i Riksdags-ordningen;

Herr *L. J. Svensson*, N:o 73, om skjutsningsväsendets ordnande;

Herr *Åke Andersson*:

N:o 74, om upphörande af hemmantalet såsom beskattnings- och delningsgrund m. m.;

N:o 75, om ett tillägg eller förtydligande af 2 § i Kongl. förordningen den 21 Mars 1862 om kyrkostämman samt kyrko- och skolråd;

Herr *C. F. Lundström*, N:o 76, om beviljande af anslag till bestridande af kostnaden för flyttning till hufvudstaden och uppställning i lämplig lokal af de å Ulriksdals Kongl. lustslott nu förvarade, af framlidne Konung Carl XV till staten skänkta samlingar m. m.;

Herr *Fahlander*:

N:o 77, om öfverflyttning till kommunalmyndighet af bestyret med ordnandet af ploglag m. m.; och

N:o 78, om ändring af lagens stadganden rörande uppbud och lagfart af jord å landet;

Herr *Gust. Jonsson*, N:o 79, om ändring i Kongl. kungörelsen den 20 November 1845, rörande ersättning till vittnen i brottmål;

Herr *J. Jonasson*, N:o 80, angående ändradt sätt för folkskolelärares aflöning;

Herr *P. Näsman*, N:o 81, om ändring i gällande stadganden, angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse;

Herr *Fahlén*, N:o 82, om ändring i gällande författningar, angående försäljning af spritdrycker, vin och maltdrycker;

Herr *L. Persson*, N:o 83, om grundskatternas afskaffande genom successiv afskrifning;

Herr *P. Benjaminsson*, N:o 84, om grundräntornas successiva afskrifning;

Herr *J. Erickson*:

N:o 85, om förändring i lagens stadgande angående byggande och underhåll af allmänna vägar; och

N:o 86, om förändrade grunder för deltagandet i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse;

Herr *C. Bengtsson*:

N:o 87, om beviljande af lån för verkställande af utdikningar och aftappningar i Rikets mellersta och södra län; och

N:o 88, om Krigshofrättens indragning och dithörande göromåls öfverflyttande till Hofrätterna;

Herr *Lundqvist*, N:o 89, om efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter soldaten Olof Hahn till förmån för hans afidna hustrus arfvingar;

Herr *L. Börjesson*, N:o 90, om ändring af 11 § i gällande rese-reglemente;

Herr *Walldén*:

N:o 91, om åtgärders vidtagande för erhållande af en tillförlitlig statistisk redogörelse för samtliga kommuners och kyrkoförsamlingars finansiella förhållanden; och

N:o 92, om vissa ändringar i 8, 10 och 11 kap. Giftermålsbalken, i syfte att bereda gift qvinna rättighet att sjelf råda öfver henne genom arf eller förvärf enskildt tillhörig egendom;

Herr *C. A. Larsson*, N:o 73, om förändrade bestämmelser rörande försäljning å exekutiv auktion af fast egendom i stad eller på landet;

Herr *Nils Pettersson*, N:o 94, om nedsättning och förändring af vissa anslag under första hufvudtiteln;

Herr *Gummesson*:

N:o 95, om förändring i nu gällande stadganden rörande skyldighet att deltaga i byggnader af s. k. allmänna hus;

N:o 96, om upphörande af församlings skyldighet att bygga och underhålla vissa hus å kyrkoherdeboställe m. m.; och

N:o 97, derom att pröfningskomitéernas funktioner måtte öfvertagas af landstingen;

Herr *Lasse Jönsson*, N:o 98, derom att pröfningskomitéerna måtte upphöra och deras göromål öfverflyttas på landstingen;

Herr *Thomasson*, N:o 99, om pension åt aflidne veterinärläkaren vid Flyinge stuteriinrättning *J. Söderbergs* efterlemnade enka *Vivika Wilhelmina Söderberg*;

Herr *Wijk*:

N:o 100, om ytterligare nedsättning af Manufakturdiskontens kreditiv hos Riksbanken; och

N:o 101, om förhöjning i pension till f. d. kronobageriföreståndaren *R. Greiffe*;

Herr *Rutberg*, N:o 102, om åtgärders vidtagande för bevakande af statens rätt och fördel i afseende å de egendomar i Norrbottens län, som för närvarande innehafvas af det engelska bolaget "The New Gellivara Company Limited";

Herr *Per Nilsson* från Norrbottens län:

N:o 103, om ändring i 10 kap. 2 § Giftermålsbalken, angående makars giftorätt i bo samt 12 kap. 3 § Ärfdabalken, rörande efterlevande makes fördel; och

N:o 104, om upphörande af stämpelpappersafgift för skuldebref och andra fordringsbevis; samt

Herr *Danielsson*, N:o 105, om förmedling af kronoskattehemmanet Österskog i Högsrums socken af Calmar län.

Alla här ofvan uppräknade motioner blefvo, hvar efter annan, bordlagda.

§ 5.

De under § 2 här ofvan omförmälda Kongl. Maj:ts nådiga propositioner bordlades.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag rörande de under detta sammanträde beslutade motionsremisser.

Kammarens ledamöter åtskiljdes klockan 2 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Torsdagen den 30 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nådiga propositioner:

1:o) angående ytterligare förlängning af hästvakanskontrakten med rusthållarne vid de afsutna rusthållsregementena och korpserna;

2:o) angående afsöndring af jord från ryttmästarebostället vid Skånska dragonregementet Östra Sallerup för utvidgning af Östra Sallerups församlings i Malmöhus län kyrkogård;

3:o) angående upphörande af vederbörandes skyldighet att iståndsätta och för framtiden underhålla den med statsbidrag anlagda s. k. Beyers hamn på Öland;

4:o) angående tillstånd för Wesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag att få fortfarande bibehålla bolaget beviljadt statslån för uttappning af sjön Wesan inom Listers härad af Blekinge län, och samma lån, jemlikt stadgad amorteringsplan, återgälda, utan förbindelse för bolaget att fullborda berörda företag;

5:o) om anvisande af anslag till Sveriges deltagande uti innevarande års verldsutställning i Wien;

6:o) angående beviljande af anslag för åstadkommande af ny farled från Uddevalla stads hamn ut till Kattegat genom Björnsund och Malösund; och